

ט' בכסלו תשע"ח
27 בנובמבר 2017

טיוטה להערות הציבור

מסמך מדיניות המשרד להגנת הסביבה: עקרונות סביבתיים לשיט בנחלים

מבוא

השיט בנחלים מהווה פעילות נופש וספורט הצוברת תאוצה בקרב קהלים שונים ומגוונים. מטרת מסמך זה להבהיר את מדיניות המשרד להגנת הסביבה לעניין מספר היבטים סביבתיים אליהם יש להתייחס בכל הנוגע לשיט בנחלים.

ס' 20ד(א)(4) לחוק המים, תשי"ט-1959 (להלן: "חוק המים"), מסמך את השר להגנת הסביבה, בהסכמת שר התחבורה, להתקין תקנות במטרה למנוע זיהום מים ולהגן על מקורות מים מפני זיהום, ובין היתר לקבוע סייגים, איסורים ותנאים בדבר הסדרת התנועה והשהייה של כלי תחבורה והשימוש בהם, על פני מקורות מים או בקרבתם. ס' 20ג(א) לחוק המים מסמך את השר להגנת הסביבה לקבוע בתקנות הוראות בדבר איכותם של מים למטרות שונות, ולעניין בריאות הציבור בהתייעצות עם שר הבריאות. בפועל לא הותקנו עד היום תקנות בעניינים הנוגעים לשיט, כך שמדיניות זו טרם עוגנה בהוראות מחייבות.

לאור בקשות של רשויות שונות לקבלת עמדה מקצועית מטעם המשרד בנושא זה, ובכדי לסייע בידי רשות מקומית, רשות נחל או כל גוף בעל סמכות מתאימה להסדיר קיום שיט בנחלים המצויים בתחומן (להלן: "רשות" או "רשויות"), הוחלט לגבש מסמך מדיניות זה שמטרתו להוות בסיס לבחינת ההיבטים הסביבתיים הנדרשים על מנת לקיים שיט בנחלים באמצעות חקיקת חוק עזר, דרישת היתר או הסדר חוקי אחר.

יודגש, כי לכל נחל מאפיינים שונים הנובעים מהגיאוגרפיה שלו, תנאי הפיזיים והאקולוגיים. לכן, אין אפשרות לקבוע הסדר אחיד למניעת זיהום נחל על ידי פעילות שיט, וקיים צורך בבחינה פרטנית בכל מקרה על פי קריטריונים מקצועיים. במסמך מדיניות זה נציג את עמדת המשרד להגנת הסביבה בקביעת הסדרי שיט בנחל מבחינה סביבתית תוך התחשבות בייחודיות הנחל המיועד לשיט.

א. הערכת ההשפעה של השיט המבוקש על מקטע הנחל המיועד ועל סביבתו
רשות המעוניינת להסדיר שיט בנחל בתחומה תאסוף את הנתונים הבאים :

1. נתונים אודות הנחל המיועד להסדרת שיט :

1. שם הנחל ובאילו מקטעים של הנחל יש כוונה לאפשר את הפעילות, אורך מקטעים אלו ונקודות הציון המדויקות של התחלת המקטעים וסופם ;
2. היקפי השיט הצפויים - לרבות כמות השטים, כמות הסירות המרבית בזמן נתון ובעונה מסוימת, ומספר המפעילים ;
3. סוג כלי השיט - לרבות גודלו והימצאות או אי הימצאות מנוע בכלי השיט ;
4. מספר מזחים או מעגנות, גודלן, מיקומן והתשתית הכללית על גדות הנחל.

2. חוות דעת מקצועיות של אקולוג אקוטי, הידרולוג ואדריכל נוף, שיבחנו את השפעת השיט המבוקש על הנחל בהתייחס באופן ספציפי לארבעת ההיבטים הבאים :

א. מצב הנחל הנוכחי ותיאור בית הגידול – בהיבט זה יתוארו הפרמטרים הבאים :

1. רישום מצאי החי והצומח בנחל וגדותיו ;
2. זיהוי, אפיון וכימות מכלול בתי הגידול בנחל ובגדה ;
3. בחינה של הדינאמיקה הביולוגית השנתית של מאכלסי מים וגדה מייצגים נבחרים על מנת לזהות פעילות עונתית ושלבנים רגישים במחזור החיים ;
4. זיהוי מאכלסים בולטים היכולים לשמש כאינדיקטורים ביולוגיים למצב האקולוגי של הנחל (surrogate species indicators) ;
5. האם בנחל הנבחר יש שפע של בתי גידול המאפשר הקצאה של קטע נחל לצרכי שיט כך שיוותרו קטעי נחל בלתי מופרים במעלה ובמורד, הנדרשים לשמירה על המצב האקולוגי טבעי של הנחל ;
6. מקטעים ואתרים בעלי רגישות אקולוגית מוגברת ;
7. מינים אינדיקטורים מועדפים לבחינה של בריאות הנחל ;
8. תיאור משטרי הזרימה העונתיים של הנחל לרבות ספיקה ומהירויות זרימה ;
9. מצב הנחל הנוכחי מבחינת זיהום, גורמי זיהום ופעולות לשיקום.

ב. השפעת הפעילות המבוקשת על המצב הנוכחי, תוך התייחסות לתקופת השיט המיועדת.

ג. המלצות להגבלות פעילות השיט לצורך שמירה על הנחל וסביבתו והמלצות על ניטור הנחל – בהיבט זה יש להתייחס לנושאים הבאים :

1. תיחום עונת פעילות השיט ועומס כלי השיט בהתאם למצב הנחל ;
2. קביעת הוראות בנוגע למצבים בהם נדרשת הפסקה מיידית של פעילות השיט במקרים שבהם גרמה הפעילות לזיהום או להפרעה ממשית לנחל או לסביבתו ;

3. קביעת תכנית ניטור הכוללת את התדירות הנדרשת לניטור הנחל על מנת לבדוק את ההשפעה של פעילות השיט ולבחון את האפשרות של הרחבתה או מנגד את הצורך בצמצומה; הקריטריונים לניטור; מיקום נקודות הניטור.
- ד. המלצות לקביעת הוראות תפעול מערך השיט בנחל להבטחת השמירה על הנחל וסביבתו.

ב. המלצות אגף מים ונחלים במשרד (להלן: "האגף")

לאחר איסוף המידע המצוין לעיל, הרשות תעביר את המידע המפורט בסעיף א'. האגף יבחן את הנתונים, חוות הדעת ואת המלצות המומחים המקצועיים, ויקיים במידת הצורך התייעצות עם גורמים מקצועיים מטעמו אל מול הצוות שהכין את חוות הדעת. האגף יגבש את המלצותיו בהתייחס להיבטים הבאים:

1. כמות כלי השיט המותרים בזמן נתון ולכל עונה בשנה;
2. סוג כלי השיט המותרים;
3. מקטע הנחל המותר לפעילות;
4. מיקום מזחים/ מעגנות;
5. תכנית הניטור של הנחל בהיבט של השפעת הפעילות על הנחל;
6. מצבים בהם נדרשת הפסקה מידית של פעילות השיט במקרים שבהם גרמה הפעילות לזיהום או להפרעה ממשית לנחל או לסביבתו.

האגף יעביר את המלצותיו הן לרשות המבקשת להסדיר את פעילות השיט, והן לגורמים הרלבנטיים במשרד הבריאות, משרד התחבורה ומשרד הפנים במקרים המתאימים ולפי העניין.

ג. בחינה והערכה של איכות המים למטרות שיט

במקטעי נחל בהם מתקיימת פעילות שיט, נדרשת בחינה והערכה של איכות המים באופן תדיר. יש לגבש נוהל פיקוח ייעודי לנחל וליישמו. כבסיס לנוהל ניתן להשתמש בעקרונות ובדוגמה שנקבעו בנוהל פיקוח על איכות המים לשיט מיום 25.02.08, שהוכן לצורך נחל הירקון (נספח). נוהל זה קובע נהלי דיגום הנחל, קריטריונים לשיט, חובות דיווח, חובת שילוט והודעות והתראות.

עמדת המשרד להגנת הסביבה היא כי בנוסף למדידה של פרמטרים בריאותיים כגון ריכוז חיידקי הקוליפורמים הצואתיים¹, עלולות להיות נסיבות בהן יש חשש לזיהום אקוטי למקטע נחל המצריכות ניטור פרמטרים נוספים כדוגמת ערך הגבה או מתכות כבדות, ובהימצאותם – תיאסר או תוגבל פעילות השיט בנחל. נסיבות אלו עלולות לנבוע למשל עקב זיהום תעשייתי חריף שאינו ממקור ביולוגי.

על כן, בנחלים שבאגן הניקוז שלהם שוכנים מפעלי תעשייה או כל מקור זיהום אחר, הסדרת השיט תכלול הוראות בדבר התנהלות בעת תקלה והזרמת שפכים תעשייתיים לנחל בנוסף לאמור לעיל.

¹ ר' לעניין זה מסמך קריטריונים מיקרוביאליים לאיכות מים לשיט בירקון מיום 29.07.07

ד. מדיניות זו נסמכת על המסמכים המצורפים הבאים:

1. המלצות הועדה המקצועית בדבר קריטריונים מיקרוביאליים לאיכות מים לשיט בירקון מיום 29.07.07. מסומן א.
2. נוהל פיקוח על איכות המים לשיט מיום 25.02.08. מסומן ב.
3. דו"ח השפעות שיט בנחלים שניר, חרמון ודן מחודש דצמבר 2010. מסומן ג.
4. מסקנות צוות בחינת הרחבת פעילות פנאי ונופש במרחב נחל הירקון מיום 13.02.12. מסומן ד.